

Glossa singularis & unica juncto textu in lege 1. in verb. *Universa*. ff. *Pro dote*, quam ibi sequuntur Bartol. & communiter DD. & illam Glossam reputat singularem & unicam Bald. in leg. *Nulla in princip. Cod. de Jure dotium*. Joan. de Imol. in dicta leg. de *Divisione*, ff. *Solut. matrim.* 1. column. num. 2. & ibi Paul. & communiter Modern. idem Imol. in leg. *Stipulatio hoc modo concepta*. ff. de *Verbor. oblig. penult. column.* & ibi Angel. 1. column. in fin. Alexand. 6. column. num. 16. & alii DD. Angel. de Perus. in leg. 1. ff. de *Pignor. prop. finem*. Plat. in §. fin. *Instit. de Offic. judic.* column. 2. Ex quo inferas, quod sicut ex titulo particulari, vel universali ex contractu non transit dominium sine traditione, ut in leg. *Traditionibus*. Cod. de *Pactis*, & in leg. *Qui tibi*. Cod. de *Heredit. vel act. cum simil.* ita etiam ex titulo particulari vel universali ex contractu dotis non transit.

28 Item quæro: Si pater, vel conjunctus, vel extraneus dedit vel promissit dotem; cui debet restitui soluto matrimonio, an ipsi dotanti, vel mulieri dotata? Et magistraliter & resolutivè dico, quod si pater dedit vel promissit dotem pro filia in potestate, actio est communis, & debet utrique restitui, nec unus sine alio potest agere, petere, cedere, nec delegare: textus est capitalis & expressus in leg. 2. §. *Quod si in patris*, ff. *Solut. matrim.* & ibi Glossa ordinaria Bartol. Paul. Imol. Alexand. Jas. & communiter DD. Cujus ratio potest esse duplex: una ex parte patris, alia ex parte filiae: ex parte patris, ne si filia haberet actionem in solidum, eam exigeret & perderet, & pater cogere iterum dotare: ex parte filiae, ne patre recipiente dotem, eam consumeret, & filia remaneret indotata, secundum Glossam, & DD. ibi: & licet de jure antiquo & novo quidquid acquirit filius in bonis profectitiis acquirat patri, ut in leg. *Placet*. ff. de *Acquir. heredit.* & in leg. *Cum oportet*. Cod. de *Bonis quæ liber.* tamen speciale est in dote, quia efficitur communis per dictas rationes. Quod intellige, nisi pater sibi stipuletur incontinenti; quia tunc sibi soli quæritur: textus est in leg. *Quotiens*. ff. *Solut. matrim.* & ibi Glossa, & communiter DD. vel nisi stipuletur filiae; quia sibi soli quæritur, & pater videtur ei totam dotem donare, & actionem ejus in solidum ei cedere, argumento textus in leg. *Pomponius Philadelphus*. ff. *Famil. ercis.* & ibi communiter DD. & in leg. *Si extraneus*. ff. de *Condit. ob causam*. Secundò intellige, nisi filia decedat durante matrimonio; quia tunc tota dos & actio ejus quæritur patri, & consolidatur in ejus persona: textus est in leg. *Dos à patre*. Cod. *Solut. matrim.* Quod procedit etiam extantibus liberis, secundum Glossam

ordinariam, & communiter DD. ibi, per bona fundamenta & rationes, licet de consuetudine servetur contrarium secundum eos: de qua questione vide latè & meliùs quàm alibi per Salyc. ibi, qui disputat ab utraque parte, & idèd in hoc non insisto.

Si verò dedit vel promissit dotem pro filia emancipata, sibi quæritur tota dos & ejus actio; quia videtur donare, & non est impedimentum patriæ potestatis. Et eadem ratione, si tempore dotis constitutæ erat in potestate, sed soluto matrimonio reperitur sui juris morte patris vel emancipatione, tota actio quæritur filiae & consolidatur in ejus persona, licet à patre sit exhæredata: textus est in leg. *unic. §. Videamus*. Cod. de *Rei uxor. act.* & ibi Glossa ordinaria, & communiter DD. & tenet magistraliter Bartol. in dicta lege 2. §. *Quod si in patris*. ff. *Solut. matrim.* 2. column. num. 3. & ibi communiter DD. Adde tamen, quod hoc casu est magnum dubium, si pater sit stipulatus dotem sibi reddi, & decedat constante matrimonio ipsius filiae, an postea soluto matrimonio per mortem viri vel uxoris dos pertineat ad hæredes patris, vel ad filiam & ejus hæredes? & Glossa ordinaria in dicta lege *unic. §. Videamus*. Cod. de *Rei uxor. actio*, tenet quod ad filiam vel ejus hæredes: quam reputat ibi singularem Angel. de Perus. sed contrarium tenent ibi Odofred. Cin. & magis communiter DD. per bona fundamenta; quæ vide per eos. Ex quibus clarè deducitur & infertur, quod si hodiè in nostro regno pater dedit vel promissit dotem pro filia in potestate, cum per contractum matrimonii efficiatur sui juris & habeatur pro emancipata, per legem 47. *his ll. Taur.* quod tota dos, & similiter actio & obligatio ejus quæritur soli filiae, & consolidatur in ea, & non quæritur patri, nec alteri in totum, nec pro parte.

Si verò conjunctus vel extraneus dedit vel promissit dotem, tunc tota dos & actio ejus quæritur mulieri & ejus hæredibus; quia videtur donare, imò etiam fingitur stipulatio favore ejus: textus est formalis & expressus in dicta lege *unic. §. Accedit*. Cod. de *Rei uxor. actio*. Quod intellige, nisi incontinenti fuerit sibi stipulatus; ut dicit ibi textus & etiam est textus in leg. *Si dotem*. Cod. de *Jure dot.* & utrobique communiter DD. Juxta quod tamen quæro, si talis conjunctus vel extraneus stipuletur vel paciscatur dotem reddi & solvi mulieri, an sibi quærat? Et dicendum est quod sic: quia licet alteri nemo possit stipulari vel acquirere, ut in leg. *Stipulatio ista*. §. *Alteri*. ff. de *Verbor. oblig. cum simil.* Item, licet nemo possit alteri stipulari, acquirere, nec pacisci super re quæ non debet durare in ejus dominio, ut in leg. *Publ.*

ff.

ff. *Depositum*, & in leg. *penult. Cod. ad Exhibend. cum simil.* tamen facit in dote, & ejus favore: textus est in leg. *Cajus Sejus*. ff. *Solut. matrim.* & ibi Bartol. & communiter DD. Imò, quod magis est, si stipuletur alternativè sibi aut mulieri, tota dos & actio ejus quæritur mulieri favore matrimonii: textus est singularis & unicus in dicta lege. *Cajus Sejus*. ff. *Solut. matrim.* quem reputat singularissimum Paul. de Castr. & unicum Angel. Alexand. & alii DD. facit etiam textus in leg. *Uxorem*. §. *Testamento*. ff. de *legat.* 3. & licet alternativa posita inter personas honoratas, quibus actio quæri potest, resolvatur in conjunctam, ut in leg. *penult. Cod. de Verbor. signific.* non tamen sic in nostro casu, favore dotis: si verò stipuletur copulativè sibi & mulieri; utriusque quæritur pro medietate, argumento textus in leg. *Reos*. §. *Cum in tabulis*. ff. de *Duobus reis, cum simil.* ita Bartol. & communiter DD. in dicta lege. *Cajus*. Pulchrum tamen dubium est, si simpliciter & impersonaliter stipuletur dotem reddi & solvi, & non dicatur, nec exprimatui cui, an quæratui ipsi dotanti, vel mulieri dotata? Et resolutivè dico, quod mulieri dotata: argumento textus in leg. *Post dotem secundum*. ff. *Solut. matrim.* & in expresso ita tenet Bartol. in dicta lege. *Cajus Sejus*. eodem titulo. *final. column.* & ibi Paul. de Castr. Roman. Alex. & magis communiter DD. Jacob. de Sanct. Georg. in leg. *Adoptivum*. §. 1. ff. de *Jur. dot.* circa quæ omnia vide Bald. Novell. in dicta tract. *Dotis*, 6. part. privileg. 22. usque ad 31.

29 Item quæro, an promissio vel legatum pro dote vel causa dotis, sit conditionale, vel purum? & hoc est maximi effectus quoad suspensionem, petitionem & transmissionem, & plura alia. Et breviter & resolutivè dico, quod aut loquimur in patre promittente vel legante, aut in extraneo. Si in patre, aut promittit vel legat simpliciter, nulla alia legitima relicta; & censetur purum: quia præsumitur aliàs relicta; cum legitimam sibi relinquere teneatur in vita vel in morte, & aliter testamentum non valeret; & sic est magis consilium vel monitio, ut filia nubat, quàm gravamen: argumento textus in leg. *Muto*, §. 1. ff. de *Tutelis*, & in leg. *Cum pater*. §. *Mando*. ff. de *legat.* 2. & in leg. *Si extraneus*. ff. de *Condit. ob causam*. Et adde, quod erit promissio vel legatum purum tam in concurrente quantitate legitimæ, quàm in ea quæ excedit; ne una & eadem dispositio diversimodè judicetur: argumento textus in leg. *Eum qui ædes*. ff. de *Usucap.* & in leg. *Jam hoc jure*. ff. de *Vulgar. & pupill.* Si tamen aliàs filiae reliquerat legitimam, esset conditionale, sicut si promitteretur vel legetur ab extraneo, ut sta-

tim dicam: & idem est, si pater promissit vel legavit non simpliciter, sed respectu & contemplatione certi matrimonii; quia similiter esset dispositio conditionalis: ita probat textus in leg. *Titio centum*. §. *Titio gener.* versicul. *Ante nuptias*. ff. de *Condit. & demonstr.* ubi habetur, quod si pater Titio, qui futurus erat maritus filiae suæ, centum legavit, & aliquis eorum decessit ante matrimonium; legatum non debetur nec transmittitur ad hæredes. Si verò loquimur in extraneo, tunc indistinctè, modò fiat promissio vel legatum dotis pro certo matrimonio, modò simpliciter, semper censetur conditionale: quia dos sine matrimonio esse non potest, ut in leg. 3. ff. de *Jure dot. cum similib.* Item, quia talis promissio vel relicta nendum respicit favorem filiae dotatae, sed etiam mariti futuri & reipublicæ, argumento textus in leg. 1. ff. *Solut. matrim. cum simil.* Item & magis expressè facit textus in leg. *Si ego*. ff. de *Jure dotum*. & in leg. *Licet*. §. *Quotiens*. eodem titulo. & in leg. *Si à Titio*. ff. de *Verbor. obligat.* Item etiam, quia ita demum videtur donare mulieri, si matrimonium sequatur, aliter non: argumento textus in leg. *Si donaturus*. ff. de *Condit. ob causam*. Quod intellige, nisi ex aliquibus conjecturis possit constare quod voluit promittere vel legare purè, & non sub conditione. Et in expresso istam doctrinam & resolutionem ponit Bartol. in leg. *Titio centum*. §. *Titio gener.* ff. de *Condit. & demonstrat.* 2. column. versicul. *Sed quæro*, num. 3. & ibi Paul. de Castr. Imol. & communiter DD. Bald. in leg. *Generaliter*, la 1. Cod. de *Episcop. & Cleric.* 4. column. n. 9. Bald. Novell. in tract. *Dotis*, 6. part. princ. 76. privileg. *cum seq.* ubi latè tractat Joan. Campeg. in tract. *dot.* 1. part. quest. 29. Ex quibus infero, quod hoc casu promissio vel legatum non potest à muliere peti, nisi jam matrimonio realiter contracto, saltem per verba de presenti: argumento textus in leg. *Sancimus*, la 1. Codic. de *Nupt.* & in leg. *Cum fuerit*. ff. de *Condit. & demonstrat.* & in regula, *nuptias*. ff. de *Regul. jur.* nec requiritur traductio ad domum, nec alia solemnitas nuptiarum: Nec sufficeret tempus nubilis ætatis, etiam præstita cautione de nubendo: ita Bartol. in dicta §. *Titio gener.* *final. column. penultim. quest.* Et licet ipse hoc intelligat quando fit promissio vel legatum pro dote, secùs verò quando fit promissio vel legatum maritalia; quia tunc esset modus, & posset mulier petere, præstita cautione de nubendo, sicut in alia dispositione modali, argumento textus cum materia in leg. *Quibus diebus*. §. *Termilius*. ff. de *Condit. & demonstrat.* Tamen contrarium & meliùs tenet Paul. in dicta §. *Titio gener.* 3. column. versicul. *Item dicit Bart.* &

ibi

ibi Imol. & alii DD. Imò quòd utroque casu requiratur realiter esse contractum matrimonium, saltem per verba de præsenti: quia differentia Bart. potius est verbalis quam realis. Et prædicta procedunt & habent locum modò promissio vel legatum fiat mulieri jam adultæ & nubilis ætatis, modò puellæ impuberi & non nubilis ætatis, secundùm DD. *ubi supra.* Juxta prædicta tamen potest notabiliter quæri, si testator mandavit & commisit executoribus suis, quòd expendantur mille pro puellis maritandis, an isti executores possint distribuere & expendere inter puellas impuberes, & nondum nubilis ætatis? Et breviter & resolutivè dico, quòd si in specie fit mentio earum, dicendo, pro *Titia vel Seia maritanda*, non est necesse expectare nubilem ætatem: si verò in genere pro puellis maritandis, non possunt distribuere inter puberes non nubilis ætatis, sed debent eligere puellas jam adultas & nubilis ætatis: quia causa finalis testatoris debet attendi & considerari tempore mortis ejus, & verificari in personis, in quibus concurrant illa qualitas & causa finalis: ita Bald. *in leg. Sancimus. Codic. de Nuptiis, final. quest.* argumento text. *in leg. Nec semel. §. Si in habitatione. ff. Quando dies legat. cedat*, ubi habetur, quòd legatum factum respectu certæ causæ vel necessitatis, & non alio: & ibi notant & commendant Bartol. & DD. antiqui. Idem Bartol. *in leg. Qui hoc anno. ff. de Verbor. obligat. final. column.* & ibi communiter DD.

30. Item quæro, an propter dotem non solutam marito licitè debeantur sibi usuræ? Et breviter & resolutivè dico, quòd si maritus sustinet onera matrimonii, debentur sibi usuræ post mortem; quia magis censetur proprium interesse, quam usura: & hoc tam de jure canonico quam civili: textus est *in leg. in Insulam. §. Usuras ff. Solutio matrimonii.* & ibi tenent Bart. Alber. Bald. Paul. & communiter DD. text. *in leg. Cum post. §. In demum. ff. de Jure dotium. text. in leg. Creditor. §. Si inter. ff. Mandat. text. in leg. fin. ff. de Doli except. text. in cap. Salubriter. de Usuris,* & ibi notant & commendant Innocent. Hostiens. Joan. Andr. Anton. de Butr. Cardin. Anchar. & reputat singularem & unicum Abb. Anania & alii DD. ibi: & reputat etiam singularem & unicum Palac. Rub. *in sua repet. cap. Per vestras, fol. 110. 3. col. vers. Octavo infertur.* (p) Facit etiam text. *in cap. Conquestus de Usuris*, text. *in leg. Curabit. Cod. de Action. empt. text. in leg.*

(p) Vide Molin. *de Usuris*, num. 523. Palac. Rub. *in repet. notabili 6. §. 8. ferè per totum.* Covarrub. *lib. 3. Variarum*, cap. 1. num. 5.

& communiter DD. ibi, & dicit unicum Rom. *in dict. §. Usura*, 6. column. num. 16. Item adde, quòd si dos promissa non solvatur, non tenetur maritus alere uxorem, imò potest eam expellere, & remittere in domum patris vel dotantis: ita probat text. juncta Gloss. singulari, *in Authent. de non eligen. 2. nuben. §. final. in verb. Onerat.* & ad hoc eam notant & commendant Cin. Bald. & communiter DD. *in leg. Quod in uxorem, Cod. de Negot. gest. Bald. & DD. in leg. Cum dotem. §. Sin autem in sævissimo. ff. Solut. matrim. præcipuè Alexand. 2. column. num. 8. Bald. & DD. in leg. Si donaturus. ff. de Cond. ob causam*, & illam Gloss. ad hoc reputat singularem Paul. *de Castr. in dict. §. Usuras*, 1. column. num. 2. & ibi Alexand. & communiter DD. probat etiam text. *in leg. final. Cod. ad Vellejan.* & ibi notant Bald. & alii DD. probat etiam text. *in cap. Per vestras de donation. inter virum & uxorem*, & ibi notat Abb. 2. column. & 2. not. & communiter Canonist. Si verò nulla dos sit data, nec promissa, bene tenetur eam alere secundùm conditionem personæ, quia cum uxor teneatur servire & operari viro, ergo ab eo debet alimenta percipere, argumento text. *in leg. Quod si nulla. ff. de Relig. & sumpt. fun. text. in leg. Sicut. ff. de Oper. liber. text. in leg. Rebus. §. Possunt. ff. Rer. am.* & in expressò ita tenet Bartol. *in leg. Si constante. ff. Solut. matrimonii. penult. column. 6. quest. num. 102.* & ibi Cin. *in leg. Quod in uxorem, Cod. de Negot. gest.* & ibi communiter DD.

Secundus articulus principalis est de jure, natura & effectu dotis, constante matrimonio. Pro cujus perfecta declaratione in primis dico, quòd maritus efficitur dominus rerum dotialium, & potest suo nomine petere & vindicare res dotales, tanquam dominus, à quocumque possessore: text. est *in leg. Doce Ancillam, Cod. de Rei vindic. cujus verba sunt: Doce ancillam de qua suplicas dotalem fuisse, in notione præsidis, quo patefacto, in dubio non erit vindicari ab uxore tua nequisse*, & ibi notant & commendant Gloss. ordinaria Odofred. Petr. Cin. Jacob. Butr. Bart. Alber. Bald. Angel. Paul. de Castr. Salyc. Ful. & communiter DD. text. *in leg. de His, Cod. de Jur. dot.*

32. Pulchrum tamen dubium est: si maritus vindicavit prædictas res dotales, vel defendit, & ab alio sibi vindicantur, & victus fuit per sententiam diffinitivam, an soluto matrimonio, mulier possit eas petere & habere regressum contra reum absolutum, vel contra actorem qui obtinuit & reportavit sententiam? Et breviter dico, quòd si maritus sine dolo, culpa, vel fraude egit vel defendit, non po-

terit mulier postea petere nec aliquo remedio uti; quia illo tempore erat dominus & legitimus administrator, & per consequens sententia lata contra eum agendo vel defendendo nocet mulieri, & sibi obstat exceptio rei judicata, tamquam lata contra procuratorem suum: argumento text. *in leg. Si mater. §. Hoc de jure. ff. de Except. rei judic.* Si verò maritus tempore quo egit vel defendit commisit dolum, fraudem, vel culpam in producendis testibus, instrumentis, vel juribus mulieri competentibus; (& tamen dicitur in dolo vel culpa, quando non fecit nec adhibuit in causa probationes quas potuit) & est solvendo; non habet mulier regressum contra prædictum reum absolutum, vel contra actorem qui vindicavit & obtinuit, sed recuperavit à marito vel ejus hæredibus: si verò maritus non est solvendo, tunc bene potest mulier agere & habere regressum contra prædictum reum conventum & absolutum, vel actorem obtinentem: argumento text. notab. *in leg. Titio centum. §. Titio gener. versic. final. ff. de Condit. & demonstrat. text. in leg. Eleganter, §. penult. ff. de Dolo. text. in leg. Mævia. ff. Soluta matrimonii. text. in leg. Pater, in fin. ff. de Dote prælegat. text. in leg. Si pro re pupilli, §. 1. de Evictionib. ubi habetur, quòd si fundus dotalis vindicetur à marito per verum dominum, illa sententia nocet mulieri, tanquam si ipsa fuisset condemnata, & non potest agere contra maritum, nec contra eum qui obtinuit: & in expressò istam sententiam & conclusionem tenet Cin. *in dict. l. Doce ancillam*, & ibi Bald. 1. column. & quest. Angel. de Perus. Paul. de Castr. & Salycet. Nec obstat textus singularis & subtilis in proposito, *in leg. Lex vectigali. ff. de Pignor. & in leg. Si quis domum, §. 1. ff. Locat. ubi habetur, quòd ille qui habet jus in re per aliquod tempus vel per tempus vitæ suæ, non potest per actum & dispositionem suam aliquo modo præjudicare verò domino proprietatis, qui necessariò post tempus vel mortem ejus debet succedere in illa re: Quia respondeo, quòd illa jura debent intelligi, quando per possessorem fit alienatio voluntaria: secus verò si necessaria ex vigore & effectu judicii. Vel aliter & secundò respondeo, quòd in prædictis juribus possessor alienavit vel disposuit tantùm respectu juris, quod habebat in re, & ideò non præjudicat verò domino proprietatis & successori necessario: secus verò quando possessor fecit actum & dispositionem simpliciter & absolute super tota re, & haberet legitimam administrationem ejus à lege, vel ab ipso necessario successore, ut in nostro casu; quia tunc bene potest ei præjudicare: &**